

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Alkoholihallinnon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2015 - 2016

Dnro 10341/13.08.00.03/2014
Päiväys 10.12.2014 (päivitys 3.12.2015)
ISSN-L 2242-2587
ISSN 2242-2587 (Verkkajulkaisu)
ISBN 978-952-5978-45-2

Helsinki 2014

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi

Alkoholihallinnon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2015 - 2016

Julkaisija

Valvira ja aluehallintovirastot

Julkaisun päivämäärä

10.12.2014 (päivitys 3.12.2015)

Dnro

Dnro 10341/13.08.00.03/2014

Tiivistelmä

Valtioneuvoston asetuksessa alkoholijuomista ja väkiviinasta (1344/1994) edellytetään, että sosiaali- ja terveysministeriön alainen keskusvirasto, Valvira, laatii yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa alkoholihallinnon valtakunnallisen valvontaohjelman. Valvontaohjelmalla ohjataan alkoholijuomien anniskelun ja vähittäismyynnin alueellista lupahallintoa ja valvontaa yhdenmukaiseen ratkaisukäytäntöön ja alkoholilain tehokkaaseen täytäntöönpanoon.

Valvontaohjelmaa päivitetään vuosittain. Ohjelma sisältää yleisen osan lisäksi vuosittain vaihtuvat pääpainopistealueet eli sektorikohtaiset valvontaohjelmat.

Avainsanat (asiasanat):

alkoholi, alkoholijuoma, anniskelu, valvonta, vähittäismyynti

ISSN-L

2242-2587

ISSN

2242-2587(Verkkajulkaisu)

ISBN

978-952-5978-45-2

Sisällys

Esipuhe	5
1 Johdanto	6
2 Toimintaympäristökuvaus	7
3 Alkoholihallinnon toimintojen vaikuttavuus, kehittäminen ja seuranta	9
4 Valvontaohjelman toimeenpano vuonna 2015	11
4.1 Tilastotietoa tilapäisistä tapahtumista	11
4.2 Tilapäisten tapahtumien erityisluonteesta alkoholivalvonnassa	13
4.3 Tilapäiset tapahtumat lainsäädännössä sekä lupaprosessissa	14
4.4 Valvontaohjelman toimeenpano	15
4.5 Valvontaohjelman arviointi ja seuranta	16
Liitteet	
Liite 1 Painopisteet vuodelle 2016: Sujuvampaa lupahallintoa ja vaikuttavampaa valvontaa tilapäisiin tapahtumiin – Lisätty 3.12.2015	16

Esipuhe

Alkoholin kokonaiskulutuksen korkea taso Suomessa aiheuttaa sekä sosiaalisia, runsaaseen kertakäyttöön liittyviä akuutteja haittoja että terveydellisiä, pitkään jatkuneeseen runsaaseen käyttöön liittyviä kroonisia haittoja. Viranomaisvalvonta sekä elinkeinon omavalvonta ovat hinnan ja saatavuuden säätelyn ohella tehokkaita alkoholipoliittisia keinoja ehkäistä alkoholista aiheutuvia haittoja yhteiskunnalle.

Alkoholijuomien anniskelun ja vähittäismyyntin viranomaisvalvontaa on vähennetty viime vuosina. Tulevaisuudessa yhteistyön, valvonnan ja sen edellyttämän ohjauksen toimintatapoja on kehitettävä ja vaikuttavuutta entisestään parannettava. Valvontaa on aiempaa selkeämmin kohdistettava tunnistettujen riskien perusteella, unohtamatta kuitenkaan lupahallintoa ja siihen liittyvää ennakoivaa valvontaa.

Alkoholihallinnon kolmas valtakunnallinen valvontaohjelma on valmisteltu vuosille 2015–2016. Valvontaohjelman on laatinut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) yhdessä aluehallintovirastojen alkoholihallinnon kanssa. Valvontaohjelma koostuu yleisestä osasta sekä vuosittain vaihtuvista pääpainopistealueista. Valvontaohjelmakaudella odotetaan toimenpiteitä alkoholilainsäädännön uudistamiseksi.

Vuonna 2015 valvontaohjelmassa painotetaan tilapäisten anniskelutapah-
tumien suunnittelua ja toimeenpanoa yhteistyössä muiden viranomaisten
sekä tapahtumanjärjestäjien ja anniskeluluvan haltijoiden kanssa.

Helsingissä joulukuun 10. päivänä 2014

Marja-Liisa Partanen
ylivohtaja, Valvira

1 Johdanto

Alkoholilain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Valtioneuvoston alkoholijuomista ja väkiviinasta antaman asetuksen (1344/1994) 1 b §:ssä todetaan, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira laatii yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa alkoholihallinnon valtakunnallisen valvontaohjelman. Ohjelma ohjaa alkoholijuomien anniskelun ja vähittäismyynnin sekä mainonnan alueellista lupahallintoa ja valvontaa yhdenmukaiseen ratkaisukäytäntöön ja alkoholilain tehokkaaseen täytäntöönpanoon.

Valvontaohjelmassa määritellään valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön alkoholihallinnolle asettamien tavoitteiden toteuttamisen edellyttämät tarkoituksenmukaiset lupaviranomaisten toimenpiteet sekä menettelytavat, joilla valvontatarpeiden perusteella viranomaisvalvontaa kohdennetaan riskikohteisiin. Valvontaohjelma tarkistetaan vuosittain ja siihen kirjataan lupaviranomaiskohtaisten toimintojen ja alkoholihallinnon kokonaisvaikeuttavuuden arvioimiseksi tarpeelliset suoriteseurannan tiedot.

Keväällä 2010 valmistui ensimmäinen valtakunnallinen valvontaohjelma, joka keskittyi luvanhaltijoiden taloudellisen luotettavuuden valvontaan. Vuosien 2011 – 2012 valvontaohjelman vuoden 2011 sektorikohtaisen osan keskeisenä ajatuksena oli kehittää riskinarviointia alkoholihallinnon tarkastusten suuntaamiseksi riskikohteisiin.

Vuoden 2012 sektorikohtainen osuus keskittyi alkoholijuomien vähittäismyynnin jälkikäteisvalvonnan kehittämiseen. Tarkastusten vaikuttavuutta haluttiin lisätä, ja ohjelmassa painotettiin sitä, että alkoholitarkastajien suorittaman valvonnan tulee tukea entistä paremmin toiminnanharjoittajan omavalvontaa. Myyntikieltojen valvonnassa on parannettu yhteistyötä poliisin kanssa.

Vuosien 2013 - 2014 valvontaohjelman vuoden 2013 sektorikohtainen osuus keskittyi paikallisen vaikuttamisen sekä omavalvontaa tukevan valvonnan lisäämiseen alkoholilupahallinnossa. Lisäksi sektorikohtaisessa osuudessa käsiteltiin päihtyneitä henkilöitä koskevien sääntöjen noudattamista.

Vuoden 2014 sektorikohtainen osuus keskittyi alkoholihallinnon tiedonhallintaan ja riskinarviointiin. Keskeisenä työvälineenä tässä on alkoholielinkeinorekisteri Allu.

2 Toimintaympäristökuvaus

Alkoholilaki ohjaa alkoholihallinnon toimintaa. Aluehallintovirastot soveltavat lainsäädäntöä itsenäisesti hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Valviran tehtävänä on varmistaa ohjauksen keinoin, että yhtenäinen valvontakäytäntö toteutuu koko maassa. Valvira myös toimii mm. alkoholijuomien tukkumyynnin ja valmistuksen lupa- ja valvontaviranomaisena.

Pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa (22.6.2011) oli maininta alkoholilain kokonaisuudistuksesta. Pääministeri Stubbin hallituksen ohjelmassa (24.6.2014) todetaan, ettei alkoholilain kokonaisuudistus valmistu hallituskaudella. Peruspalveluministeri Huovinen totesi 5.8.2014 eduskunnassa kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa, että alkoholilain kokonaisuudistus siirtynee seuraavalle hallituskaudelle.

Sosiaali- ja terveysministeriö kokosi kesällä 2013 arviomuiston osana alkoholilain uudistamista. Ministeriö kokosi lausuntokierrokselta saadun palautteen syyskuussa 2013. Alkoholiviranomaisten työn jatkuvuuden näkökulmasta oleellista on, ettei alkoholijuomien vähittäismyyntimonopoliin ja muun alkoholielinkeinon luvanvaraisuuteen esitetty lausunnoissa muutoksia. Toisaalta on ennakoitavissa, että uusi hallitusohjelma tuo uudistuksia valtioneuvoston alue- ja keskushallintoon.

Alkoholilainsäädännön uudistamisen viivästyminen aiheuttaa alkoholilainsäädännön pitkäjänteiselle kehittämistyölle erityisen haasteen, koska kehittämistyön tulisi hyödyttää myös lainsäädännön muutoksen jälkeistä aikaa. Valvontaohjelmakausi tullee muodostamaan ylimenokauden vanhan ja uudistetun alkoholilain välillä.

Alkoholiasioiden mediahuomio on Suomessa korkeaa. Keskustelussa huomio kiinnittyy usein alkoholiverotukseen, muulla julkisella paikalla kuin anniskelualueella tapahtuvaan alkoholijuomien nauttimiseen sekä alkoholijuomien omaan käyttöön tapahtuvaan yksityiseen maahantuontiin. Usein keskustelussa huomio kiinnittyy alkoholiviranomaisiin, vaikka edellä mainitut ilmiöt koskettavat niiden työtä korkeintaan välillisesti. Mediassa käsitellään myös alkoholiviranomaisten töihin liittyviä kysymyksiä. Usein uutisointi on yksipuolista.

Alkoholihallinnon toimintaympäristön keskiössä on alkoholijuomien jakeluverkosto eli anniskelupaikat ja alkoholijuomien vähittäismyyntipaikat. Alkon myymälöitä on tällä hetkellä 354. Alkolla on myös oikeus toimittaa tilauksesta alkoholijuomia 104 luovutuspaikan kautta. Elintarvikemyymälöiden vähittäismyyntilupia eli enintään 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien käymisteitse valmistettujen juomien myyntiin oikeuttavia lupia on 5347. Elintarvikemyymälöiden vähittäismyyntilupien määrä on ollut viime vuodet laskussa, esimerkiksi vuonna 2007 niitä oli 6229. Samoin tilaviini- ja sahtimyymlöiden lukumäärä on vähentynyt vuosi vuodelta. Tällä hetkellä niitä on 29, kun esimerkiksi vuonna 2007 niitä oli 47.

Anniskelupaikkoja on yhteensä 8351, joka ei merkittävästi eroa viime vuosien kokonaismäärästä. Pitkällä aikavälillä C-luvun (enintään 4,7 tilavuusprosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia) toimivien anniskelu-

paikkojen määrä on laskenut huomattavasti ja vastaavasti kaikkien alkoholi-juomien anniskeluun oikeuttavilla luvilla (A-lupa) toimivien määrä on lisääntynyt.

Taulukko 1.

Anniskelu- ja vähittäismyyntiluvat (lukumäärät Allu-rekisteristä 30.9.2014).

Anniskeluluvat							Vähittäismyyntiluvat						Kaikki Yhteensä
A	ma ¹ A	B	ma ¹ B	C	ma ¹ C	Yht.	C	Kiertomä ² C	Alko	Luovutuspaikka	Tilaviini	Yht.	
5829	168	368	31	1894	61	8351	5347	17	354	104	29	5851	14202

¹) määräaikainen

²) myymäläautot

3 Alkoholihallinnon toimintojen vaikuttavuus, kehittäminen ja seuranta

Alkoholielinkeinorekisteri (Allu) ja alkoholihallinnon oma verkkopalvelu (Alpo) ohjaavat osaltaan yhdenmukaiseen ratkaisukäytäntöön ja tehostavat alkoholihallinnon keskinäistä ja poikkihallinnollista viranomaisyhteistyötä.

Valviran ja aluehallintovirastojen yhteistyöeliminä alkoholihallinnossa toimivat substanssivastaavista koostuva alkoholihallinnon yhteistyöryhmä ja epävirallinen Allu-verkosto. Nämä ovat keskeisiä toimintaa kehitettäessä. Ne edesauttavat Valviran ja aluehallintovirastojen yhteistyötä ja tiedonkulun parantamista. Alkoholihallinnon yhteistyöryhmän tehtävänä on sopia alkoholihallinnon ohjauksen, lupahallinnon ja valvonnan sekä sähköisen viestinnän yhteistyömuodoista ja työnjaon yksityiskohdista. Ryhmä myös yhdenmukaistaa toimintatapoja, tulkintoja ja ratkaisulinjauksia. Ryhmän tehtävänä on myös osallistua valvontaohjelman valmisteluun, toimeenpanoon ja seurantaan. Allu-verkosto puolestaan keskittyy Allu-rekisterin ja Alpo-ekstranetin kehittämiseen.

Edellä mainittu ryhmä toimii koordinaatioryhmän alaisuudessa. Koordinaatioryhmään kuuluvat Valviran johtoryhmän jäsenet ja aluehallintovirastojen Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueiden johtajat. Koordinaatioryhmä käsittelee aluehallintovirastojen ja Valviran yhteistyön kannalta strategiset linjaukset ja toimintapoliittisesti merkittävät asiat.

Alkoholihallinnon lupien käsittelyyn ja valvontaan liittyvät keinot ovat vain osa alkoholipoliittista kokonaisuutta. On tärkeää, että lupahallinto ja valvonta tukevat muita alkoholipoliittisten vaikuttamiskeinoja. Alkoholihallinnon muita keinoja vaikuttaa alkoholijuomien kulutukseen ovat toimintojen luvanvaraisuus ja toimintaan liittyvät rajoitukset, kuten ikää ja päihtymystä koskevat rajoitukset. Saatavuuden rajoittamista ja juomisympäristöön vaikuttamista korostetaan, koska ne on nähty perinteisesti tehokkaampina keinoina vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja kuin esimerkiksi pelkkä haittavalistus.

Taulukko 2.

Päihtyneitä ja alaikäisiä koskevia seurantaindikaattoreita 2009 – 2013.

ANNISKELU	2009	2010	2011	2012	2013
Tarkastuskohteita pl. tilapäiset	8 298	8 302	8 278	8 291	8 228
Tarkastusten määrä	5 221	4 714	3 723	3 594	3 956
-joista jatkoaikatarkastuksia	871	852	745	663	674
Havaittujen epäkohtien määrä	5 354	4 415	3 346	3 330	3 616
-joista päihtyneiden oleskelu	257	216	173	153	141
-joista päihtyneille anniskelu	112	95	73	68	67
-joista alaikäisille anniskelua	9	13	10	10	6
Epäkohtia suhteessa tarkastuksiin	103 %	94 %	90 %	93 %	91 %
Tarkastuksia suhteessa tarkastuskohteisiin	63 %	57 %	45 %	43 %	48 %

VÄHITTÄISMYyntI	2009	2010	2011	2012	2013
Tarkastuskohteita	6 455	6 251	6 076	6 001	5 861
Tarkastusten määrä	1 939	1 341	1 008	773	865
Havaittujen epäkohtien määrä	583	397	398	361	265
-joista myynti päihtyneille	4	2	2	1	0
-joista myynti alaikäisille	5	1	2	0	1
Epäkohtia suhteessa tarkastuksiin	30 %	30 %	39 %	47 %	31 %
Tarkastuksia suhteessa tarkastuskohteisiin	30 %	21 %	17 %	13 %	15 %

Alkoholihallinnossa on tehtävä tiivistä viranomaisyhteistyötä. Myös asian-
tuntijoiden keskinäinen verkottuminen on tärkeää. Hallinnon prosessien
tuloksellisuus perustuu pitkälti asiakkuuden-, ajan- ja asianhallinnan tieto-
järjestelmien tehokkaaseen käyttöön. Tuloksellinen ja tehokas alkoholihal-
linto edellyttää, että kaikilla alkoholihallinnossa toimivilla viranomaisilla on
yhteinen tahto ja yhteiset tavoitteet sekä yhdenmukaiset käytännöt soveltaa
lakia. Verkottamalla hyödynnetään alkoholihallinnon oma asiantuntemus, ja
viranomaisyhteistyön tiedonvaihtomenettelyjen kautta esimerkiksi poliisi- ja
veroviranomaiselta saatava viranomaistieto.

Alkoholiohjelma on nimi yhteistyölle, jota tehdään alkoholihaittojen vähen-
tämiseksi. Se korostaa yhteistyön merkitystä alkoholihaittojen vähentämi-
sessä. Ohjelman yksi keskeisistä tavoitteista on levittää Pakka-
toimintamallia eli paikallisen alkoholipolitiikan toimintamallia. Sen avulla
kehitetään viranomaisten ja paikallisten toimijoiden sekä lähiyhteisöjen yhe-
teistyötä ehkäisemään alaikäisille ja päihtyneille myyntiä, anniskelua ja vä-
littämistä.

Yksi keskeinen osa kehittää toimintoja on alkoholihallinnon hakemusmenet-
telyjen sähköistäminen. Tavoitteena on jo aiemmin sähköistettyjen anniske-
lun neljännesvuosi-ilmoituksen ja jatkoaikahakemuksen lisäksi sähköistää
kaikki alkoholihallinnon hakemusmenettelyt.

Hallinnon on myös rakennettava tuloksellisia kumppanuuksia elinkeinon ja
kolmannen sektorin kanssa. Valviran tehtävänä on toimia aloitteentekijänä,
verkottajana sekä osaamisen kokoajana ja välittäjänä. Muun muassa an-
niskelun ja vähittäismyynnin neuvotteluryhmän (AVÄNE) tavoitteena on
lisätä avoimuutta ja muodostaa keskustelufoorumi eri toimijoiden välille.
Neuvotteluryhmässä ovat viranomaisten lisäksi edustettuina Alko Oy, Päi-
vittäistavarakauppa ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Suomen
Bensiinikauppiaitten ja Liikennepalvelualojen Liitto SBL ry ja Palvelualojen
ammattiliitto PAM ry.

4 Valvontaohjelman toimeenpano vuonna 2015

Valvontaohjelman vuoden 2015 sektorikohtainen osuus keskittyy tilapäisiin anniskelutapahtumiin. Valvontaohjelmassa painotetaan erityisesti kesäkauden tapahtumia. Työssä on lähdetty siitä oletuksesta, että anniskeluelinkeino on luvanvaraista myös uudessa alkoholilaissa. Tilapäisiin tapahtumiin keskittyvällä valvontaohjelmatyöllä lienee jatkuvuutta myös tulevaisuudessa, vaikka tilapäisestä lupatyypistä on esitetty luovuttavan (ehdotuksen mukaan tapahtumat saisivat jatkossa määräaikaisen anniskeluluvan). Valvontaohjelmasta saattaa olla myös hyötyä alkoholilainsäädännön uudistustyössä.

Erilaiset tapahtumat elävöittävät Suomen kesää. Usein näissä tilaisuuksissa tarjoillaan myös alkoholijuomia. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi urheilu-, harraste-, musiikki- ja muut kulttuuritapahtumat. Suurimmat kesäfestivaalit keräävät kymmeniä tuhansia vieraita.

Tapahtumia käsitellään runsaasti myös mediassa. Erityisesti mediaa kiinnostavat jännitteet tapahtumien ja viranomaisten välillä. Alkoholihallinto on saanut osansa tästä kiinnostuksesta. Valvontaohjelmatyöllä pyritään näitä jännitteitä vähentämään.

Tässä valvontaohjelmassa tilapäisillä tapahtumilla tarkoitetaan nimenomaan tilaisuuksia, joihin haetaan alkoholiviranomaiselta anniskelulupa tai voimassaolevaa lupaa koskeva anniskelualueen laajennus.

Valvontaohjelman tarkoituksena ei ole horjuttaa ja muuttaa toimivia, paikallisia yhteistyömuotoja tapahtumien järjestämisessä. Päinvastoin valvontaohjelmaa voidaan käyttää välineenä toimivien paikallisten yhteistyömuotojen esiin nostamiseen ja levittämiseen. Valvontaohjelman tarkoituksena ei ole yksipuolisesti muiden viranomaisten toimiin puuttuminen, mutta tiettyjä yhteistyökysymyksiä on hyvä käydä läpi muiden viranomaisten kanssa.

Alkoholihallinnon kokemus tilapäisten tapahtumien järjestämisestä on, että ne poikkeavat toiminnallisesti kiinteästä anniskelutoiminnasta. Tilapäisten tapahtumien erityisluonnetta on käsitelty luvussa 4.2. Valvira ei ole merkittävästi ohjannut aluehallintovirastoja tilapäisten tapahtumien lupa- ja valvontatyössä. Samoin oikeuskäytäntö tilapäisistä tapahtumista on vähäistä. Molemmat seikat puoltavat tapahtumien nostamista valvontaohjelman keskiöön. Aluehallintovirastoista on myös toivottu tilapäisiä tapahtumia käsittelevää ohjausta.

Valvontaohjelmatyön eräänä tavoitteena on kokemusten ja osaamisen hyödyntäminen alkoholihallinnon sisällä sekä yhteistyön kehittäminen alkoholiviranomaisten, muiden viranomaisten, tapahtumanjärjestäjien ja anniskeluluvanhaltijoiden välillä.

4.1 Tilastotietoa tilapäisistä tapahtumista

Vuonna 2013 aluehallintovirastot myönsivät 922 tilapäistä alkoholijuomien anniskelulupaa ja 461 tilapäistä muutosta anniskelualueeseen (vuonna

2012 868 ja 455, vuonna 2011 912 ja 460 ja vuonna 2010 845 ja 432 lupaa).

Tarkasteltaessa alkoholijuomien tukkukauppioiden alkoholimyyntitoimituksia anniskelupaikkoihin on vuoden 2013 aikana tilapäisten anniskelulupien osuus alkoholitoimituksista 1,92 % (puhtaana alkoholina).

Taulukko 3.

Alkoholitoimitukset anniskeluun vuonna 2013.

	puhdas alkoholi (l)	%-osuus
Anniskelu A, kaikki alkoholijuomat	82 403 044	90,41
Anniskelu B, miedot alkoholijuomat/ max 22%	799 155	0,88
Tilapäinen A, kaikki alkoholijuomat	1 442 982	1,58
Tilapäinen B, miedot alkoholijuomat/ max 22%	192 971	0,21
Määräaikainen A, kaikki alkoholijuomat	2 922 146	3,21
Määräaikainen B, miedot alkoholijuomat/ max 22%	90 160	0,10
Anniskelu/ max 4.7%	3 035 464	3,33
Tilapäinen anniskelu 4.7%	110 016	0,12
Määräaikainen anniskelu 4.7%	144 713	0,16
	91 140 651	100

Monelta osin esitetyt tilastotiedot sisältävät vain tilapäisten anniskelulupien tietoja. Tilapäisten laajennusten tiedot eivät tällöin ole käytettävissä.

Anniskeluluvan haltijan tulee toimittaa alkoholiviranomaiselle tiedot oluiden ja muiden alkoholijuomien myynnin rahallisista arvoista neljännesvuosittain. Jos anniskelulupa on tilapäinen, ilmoitus on toimitettava kymmenen päivän kuluessa tilaisuuden päättymisestä. Ilmoitustietojen perusteella anniskeluyrittäjät anniskelivat vuonna 2013 alkoholijuomia noin 1,5 miljardilla eurolla (sis. alv). Tietojen luotettavuutta arvioitaessa tulee muistaa, että harmaa talous on anniskeluelinkeinossa merkittävää. Sen eräs seuraus on, että myyntiä jää viranomaiselle ilmoittamatta. Tietoja jää puuttumaan myös mm. luvan haltijoiden huolimattomuuden seurauksena.

Taulukko 4.

Koko anniskelumyynti euroina vuonna 2013.

VUOSINELJÄNNES	ALKOHOLIMYYNTI €	OLUTMYynti €	Yhteensä
2013_1	192 225 826	142 263 637	334 489 463
2013_2	219 280 093	170 414 784	389 694 877
2013_3	233 018 201	177 401 574	410 419 775
2013_4	236 062 196	157 963 009	394 025 205
			1 528 629 320

Tilapäisten anniskelulupien ilmoitettua anniskelumyyntiä oli vuonna 2013 noin 27,8 miljoonaa euroa (sis. alv). Tämä on noin 1,82 % koko anniskelumyyntistä. Valtaosa tilapäisistä anniskeluluvista sijoittuu kesäkaudelle.

Tilapäisten lupien osuus anniskelumyyntistä vuonna 2013 oli siis 1,92 % alkoholitoimituksista ja 1,82 % alkoholimyyntistä. On uskottavaa, että alkoholitoimitusten osuus on suurempi kuin myynnin osuus, koska tilapäisten anniskelulupien loppuvarastot siirretään usein toistaiseksi toimiviin anniskelupaikkoihin ja myynti kirjautuu ”väärään” lupatyyppeihin (siirtoja ei oikaista alkoholielinkeinorekisterin toimitustietoihin).

Alkoholijuomien kokonaiskulutus oli 11,6 litraa 100-prosenttista alkoholia 15 vuotta täyttänyttä suomalaista kohti vuonna 2013. Tästä vähittäismyynti oli 7,8 litraa, anniskelu 1,3 litraa ja tilastoimaton kulutus 2,5 litraa. (Lähde: THL.) Jos arvioidaan tilapäisten anniskelulupien osuudeksi 2 % anniskelumyyntistä, saadaan tilapäisten anniskelulupien osuudeksi $(1,3/11,6 \cdot 0,02 \cdot 100)$ 0,22 % kokonaiskulutuksesta. Luku vastaa samana vuonna runsaan yhden päivän keskimääräistä alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

Suurimmissa tilapäisissä anniskeluluvissa anniskellaan yli miljoonan euron (sis. alv) arvosta alkoholijuomia. Kaikki pienimmät tapahtumat eivät toisaalta kata alkoholimyyntillään edes luvan hankkimisen kustannuksia. Yli sadan tuhannen euron arvosta alkoholijuomia anniskelleita tilapäisiä anniskelulupia oli vuonna 2013 yhteensä 66 kappaletta (vuonna 2010 51, vuonna 2011 53 ja vuonna 2012 56).

Vaikka tilapäisten tapahtumien osuus alkoholinkulutuksesta on vähäinen, tästä ei seuraa, ettei toiminnasta ole erityisesti väärin toteutettuna merkittäviä alkoholilain 1 §:n mukaisia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tilapäiset tapahtumat myös työllistävät merkittävästi aluehallintovirastoja. Tarkasteltaessa aluehallintovirastoja anniskelulupa-asioissa edeltäneiden lääninhallitusten työajanseurantatietoja vuodelta 2009, on tilapäisiin anniskelulupiin käytetty työaika noin viidennes kaikista anniskelulupa-asioista (ei sisällä ilmoitus- eikä valvonta-asioita).

4.2 Tilapäisten tapahtumien erityisluonteesta alkoholivalvonnassa

Tilapäisten anniskelulupien lyhyt kesto tekee tapahtumista valvonnallisesti haasteellisia. Toisin kuin kiinteässä anniskelutoiminnassa, ei alkoholiviranomainen käytännössä ennätä kansalaisten ja viranomaisten häiriöilmoitusten perusteella reagoida toimintaan ennen kuin tilaisuus on päättynyt. Saattaa olla, että osa toimijoista jopa käyttää tilannetta hyväksi heikentämällä omavalvontaa. Tilapäisten laajennusten osalta valvontaseuraamukset voidaan kohdistaa pysyvään anniskelulupaan, mutta tilapäisten lupien osalta lupaviranomaisen tulee painottaa etukäteisvalvontaa eli luvanhakuvaihetta. Joissakin tapauksissa sama toimija järjestää tulevaisuudessa uusia tapahtumia, jolloin todettuja omavalvonnan laiminlyöntejä voidaan ehkäistä tulevien tapahtumien lupaharkinnassa.

Toinen tilapäiselle anniskelutoiminnalle ja nimenomaan tilapäisille anniskeluluvuille tyypillinen ominaisuus on, että tapahtuman järjestäjä usein ulkoistaa anniskelutoiminnan. Näissä tilanteissa anniskeluyrittäjä saattaa joutua toimeenpanemaan järjestäjien epärealistisia suunnitelmia. Tapahtumanjär-

jestäjä saattaa esimerkiksi suunnitella anniskelualueen valvonnallisesti hallitsemattoman suureksi. Tapahtumassa saatetaan jopa rikkoa alkoholilakia muilta osin kuin anniskelutoiminnassa. Näin esimerkiksi, kun omien alkoholijuomien nauttiminen sallitaan yleisötilaisuudessa. Valvonnallista haastetta tilapäisissä tapahtumissa aiheuttaa tyypillinen tilanne, jossa järjestyksenvalvonta hoidetaan myös anniskelualueella tapahtumanjärjestäjän ulkoistamana järjestyksenvalvontayhtiölle. Kokemus on, että järjestyksenvalvojat eivät esimerkiksi joskus noudata anniskelutoiminnasta vastaavan hoitajan kehoitusta poistaa päihtynyt anniskelupaikasta.

Tapahtumanjärjestäjä saattaa vuokrata ravintolatiloja myös päällekkäin eri ravintola-alan toimijoille, mikä on alkoholilain vastaista.

Suuret anniskeluyrittäjät ovat tilapäisissä tapahtumissa aliedustettuina. Harmaa talous saattaa erityisesti toimijarakennetta heijastaen olla tilapäisissä tapahtumissa yleisempää kuin kiinteässä anniskeluravintolatoiminnassa.

Tilapäiset anniskeluluvat ja laajennukset painottuvat kesäajalle, jolloin tiivis- tahtinen lupakäsittely ja lomakausi syövät resursseja kesäajan kenttävalvonnalta. Tilapäisissä tapahtumissa tapahtuva alkoholijuomien myynti on paitsi elinkeinotoimintaa myös eräs järjestöjen ja yhdistysten varainkeruun muoto. Tapahtuma saatetaan järjestää kokonaan tai osittain talkootyöllä harrastelijavoimin. Tapahtumien harrastelijamaisuus ei ainakaan vähennä kenttävalvonnan tarvetta.

Tilapäisissä tapahtumissa käytetään usein telttoja ja muita tilapäisiä rakennelmia. Näin käytännössä alkoholiviranomainen ei voi suorittaa tiloihin ennakkokatselmusta, koska rakennelmat pystytetään usein vain hetkeä ennen toiminnan aloittamista, jolloin anniskelulupa on tullut käytännössä jo myöntää. Tästä syystä luvanhakijan suunnitelma-asiakirjojen tulisi olla erityisen tarkkoja. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että luvanhakijat voivat pyrkiä esittämään hyvin ylimalkaisia suunnitelmia esimerkiksi anniskelualueen rajauksesta.

Usein kesätapahtumat ovat koko perheen tilaisuuksia, joissa tulisi olla hyvin pidättyvä suhtautuminen alkoholiin. Erityisesti niissä tilanteissa, joissa samaa tapahtuma-aluetta käytetään päiväaikaan selvästi lasten tapahtuma-alueena, tulee anniskelusta käytännössä pidättyä tuona aikana (ks. luku 4.3).

4.3 Tilapäiset tapahtumat lainsäädännössä sekä lupaprosessissa

Tilapäinen anniskelulupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kuukauden ajaksi (AlkoL 21 § 3 mom.).

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualueita, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria. (AlkoL 21 d §:n 2 momentin 2-kohta.)

Anniskelulupahakemukseen pyydetään liittämään selvitys tilapäisen anniskelutoiminnan järjestämisestä, jota varten viranomainen on laatinut lomakkeen. Siinä tiedustellaan mm. tapahtuman tai tilaisuuden nimeä, järjestäjää, sisältöä sekä kohderyhmää. Selvitykseen pyydetään liittämään tilaisuuden tai tapahtuman ohjelma.

4.4 Valvontaohjelman toimeenpano

Alkoholihallinnon yhteistyöryhmässä 10.4.2014 sovittiin, että aluehallintovirastot kokoavat henkilökuntasuunnitelmat ajalta 1.6. - 31.8.2014 kaikista yli 200 asiakaspaikkaa sisältävistä tilapäisistä anniskeluluvista ja laajennuksista Valviraan analyysiä varten.

Valvira kokoaa materiaalista muistion, jonka perusteella päätetään jatko-työskentelystä. Työskentelyn eräs lähtökohta on ollut määritellä tilapäisten tapahtumien henkilöstömääriä. Työskentelyssä arvioidaan osaltaan myös esimerkiksi alkoholiviranomaisen lomakkeiden toimivuutta sekä niiden uudistamistarvetta.

Valvontaohjelman jalkauttamisessa tavoitellaan yhteistyötä tapahtumanjärjestäjien ja anniskeluelinkeinon etujärjestöjen kanssa. Samalla pyritään viestimään myös suurelle yleisölle siitä, että turvallisten ja viihtyisien tapahtumien järjestäminen on sekä elinkeinon että viranomaisten tavoitteena.

Alkuvuodesta 2015 Valvira kokoaa yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa tietoja yhtäältä toimivista paikallisista järjestelyistä, joissa yhteistyöllä pyritään toteuttamaan turvallisia ja miellyttäviä suomalaisia kesätapahtumia. Toisaalta kootaan myös tapahtumia, jotka alkoholiviranomaiset – ja mahdollisesti muut valvontaviranomaiset – ovat kokeneet ongelmallisiksi. Lisäksi Valvira pyytää palautetta anniskeluluvan haltijoilta sekä tapahtumajärjestäjiltä alkoholilain soveltamisen onnistumisista ja ongelmista tilapäisissä tapahtumissa.

Valvira järjestää viranomaistilaisuuden tilapäisten tapahtumien järjestämisestä, jossa käydään läpi eri viranomaisten roolia kokonaisuudessa. Yhteistyöviranomaisia ovat esimerkiksi Poliisihallitus, Sisäasiainministeriö, Elin-
tarviketurvallisuusvirasto Evira, Suomen ympäristökeskus ja aluehallintovirastojen alkoholihallinnot. Valvira osallistuu tilaisuuteen paitsi alkoholilakia myös terveydensuojelulakia sekä tupakkalakia ohjaavana viranomaisena. Tilaisuudessa päätetään jatkoyhteistyön muodosta ja tarpeesta.

Tavoitteena on, että vuoden 2015 kesäkauden tapahtumien suunnitteluun osallistutaan alkoholiviranomaisten puolesta keskittyen alkoholiviranomaisen perustehtävään. Aluehallintovirastojen tehtävänä on osallistua tapahtumien etukäteispalaveriin ja ohjata niin tapahtumanjärjestäjiä kuin anniskeluluvan hakijoitakin alkoholilain toimeenpanossa. Erityisesti työssä painotetaan suuria tapahtumia sekä tilaisuuksia, joihin osallistuu eri tapahtumien järjestäjiä ja anniskelijoita.

Yhteistyöpalaverien järjestäminen ei ole pääsääntöisesti alkoholihallinnon tehtävä. Luontevampaa on, että tilaisuuden kutsuu koolle tapahtumanjärjestäjä tai jokin paikallisviranomainen.

Lupahallintoa koskevan perustuksen lisäksi valvontaohjelmassa painotetaan tarkastuskohteeseen jalkautuvan jälkikäteisvalvonnan merkitystä. Myös

Valvira osallistuu aluehallintovirastojen kanssa tapahtumien kenttävalvontaan kokemusten kartoittamiseksi ja havaintojen tekemiseksi.

Kokemukset kootaan syksyllä 2015. Näiden perusteella pyritään:

- tarkistamaan alkoholiviranomaisen toimintatapoja
- kehittämään tilapäisten tapahtumien omavalvontaa
- toimimaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa päällekkäisen työn minimoimiseksi.

Kokemukset esitetään sosiaali- ja terveysministeriölle huomioitavaksi myös alkoholilainsäädännön uudistustyössä.

4.5 Valvontaohjelman arviointi ja seuranta

Valvira kokoaa syksyllä 2015 havainnot kyselyistä, viranomaistapaamisesta ja kesän valvontakokemuksista. Tämän perusteella aluehallintovirastoja, muita viranomaisia, tapahtumanjärjestäjiä ja anniskeluluvanhaltijoita kuullaan siitä miten yhteistyö sujui ja miten toimintaa voisi kehittää.

Kokonaisuudesta järjestetään syksyllä 2015 järjestettävässä alkoholihallinnon työkokouksessa ryhmätyö, jossa kokemukset ja saatu palaute käydään läpi.

Valvira päättää kokemusten jälkeen siitä suositellaanko sosiaali- ja terveysministeriölle lainsäädäntömuutoksia. Lisäksi arvioidaan tarpeita muuttaa tilapäisiä tapahtumia koskevia lupa- ja valvontaprosesseja (esimerkiksi lomakkeiden uudistaminen ja tietojärjestelmä uudistukset).

Liite 1 (lisätty 3.12.2015)**ALKOHOLIHALLINNON VALTAKUNNALLINEN VALVONTAOHJELMA
VUOSILLE 2015 – 2016****Painopisteet vuodelle 2016: Sujuvampaa lupahallintoa ja vaikuttavampaa valvontaa tilapäisiin tapahtumiin**

Keväällä 2015 työnsä aloittaneen pääministeri Juha Sipilän hallituksen yksi keskeinen tavoite on helpottaa yritystoimintaa turhaa sääntelyä purkamalla, hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupaprosesseja sujuvoittamalla. Samalla toimijoiden oma vastuu itsestään ja toiminnastaan korostuu. Alkoholihallinnossa näitä tavoitteita toteutetaan ennen kaikkea alkoholilain kokonaisuudistuksella sekä alkoholielinkeinorekisterin uudistuksella, jotka ovat molemmat valmistelussa. Näitä tärkeitä ja kaivattuja uudistuksia odottaessa viranomaiskäytäntöjen kehittämällä ja tehokkaalla viestinnällä voidaan kuitenkin edetä mainittujen tavoitteiden suuntaan jo nykyisen säädös- ja tietojärjestelmärakenteen puitteissa alkoholilain tavoitteita unohtamatta.

Alkoholihallinnon valvontaohjelma keskittyi vuonna 2015 tilapäisiin tapahtumiin. Osana valvontaohjelmaa Valvira kartoitti yhtäältä anniskeluluvanhaltijoiden ja tapahtumajärjestäjien sekä toisaalta aluehallintovirastojen alkoholihallinnon näkemyksiä tilapäisistä tapahtumista. Vuonna 2016 tilapäisten tapahtumien lupahallinnon ja valvonnan kehittämistä jatketaan mainittujen kyselyiden tulosten sekä Valviran benchmarking-käynneillä tekemien havaintojen perusteella.

Aluehallintovirastot ottavat valvontaohjelman painopisteet huomioon valvontasuunnitelmia laatiessaan. Valvontasuunnitelmat käydään aluehallintovirastojen ja Valviran kesken läpi alkoholihallinnon yhteistyöryhmässä.

1 Hallinnollisen taakan keventäminen**1.1 Lupahakemuksen liitteet vähentyneet**

Useat vastaajat totesivat tapahtumajärjestäjille ja anniskeluyrityksille suunnatussa kyselyssä, että tilapäisten anniskelulupien hakemisessa ei ole ongelmia ja että nykyinen järjestelmä on toimiva ja ohjeistus riittävää ja hyvä-tasoista. Aluehallintovirastojen asiantuntemusta lupakäsittelyssä myös arvostetaan. Monet anniskeluluvan haltijat ja tapahtumanjärjestäjät kokevat kuitenkin anniskeluluvan hakuprosessin raskaana ja byrokraattisena. Varsinkin pääpiirteissään samanlaisina vuodesta toiseen järjestettävien tapahtumien kohdalla samojen asiakirjojen toimittaminen joka vuosi koetaan turhauttavana.

Sähköisen asiointin laajentuessa alkoholielinkeinorekisterin uudistuksen myötä hallinnollisen taakan ongelma helpottanee, ja myös alkoholilain kokonaisuudistus saattaa muuttaa luvanhakukäytäntöjä. Alkoholiviranomaiset ovat kuitenkin jo ryhtyneet toimiin hakuprosessiin liittyvän hallinnollisen taakan keventämiseksi siinä määrin kuin se nykyisen paperiprosessin ja lainsäädännön puitteissa on mahdollista.

Lainsäädäntö määrittelee, millaisia seikkoja lupaviranomaisen on otettava huomioon anniskeluluvan myöntämisprosessissa. Luvansaannin edellytys-

ten selvittämiseksi lupaviranomaisella on oltava riittävät tiedot hakijasta ja vastuuhenkilöistä sekä anniskelutoiminnan järjestelyistä. Lähtökohtana on ollut, että hakija on itse toimittanut lupaharkinnassa tarvittavat selvitykset hakemuksen liitteenä.

Viranomaisten välisen sähköisen tiedonvaihdon paranemisen myötä lupaviranomaisten mahdollisuudet saada tietoa muista viranomaisrekistereistä ovat parantuneet huomattavasti. Aluehallintovirasto saa viranomaisrekistereiden avulla monet niistä selvityksistä, jotka hakijan on aiemmin tarvinnut toimittaa hakemuksen liitteenä. Näin hakemuksen liitteenä vaadittavien asiakirjojen määrää on voitu merkittävästi vähentää.

Viime vuosien aikana viranomaisten itse hankkimiin selvityksiin siirtymisen johdosta hakemuksen liitteenä vaadittavista asiakirjoista on voitu poistaa seuraavat:

- todistukset verojen maksusta
- selvitys rekisteröinnistä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ennakonperintärekisteriin sekä veroviranomaisen työnantajarekisteriin
- kauppa-, yhdistys- tai säätiörekisteriote
- holhoustodistukset ja omavaraisuustodistukset henkilöyh-tiöiltä

Näiden lisäksi elintarvikelain muutoksen myötä elintarvikehuoneiston hyväksymispäätöstä ei enää edellytetä toimitettavaksi hakemuksen liitteenä.

Vuonna 2015 anniskeluluvan haltijoille ja tapahtumanjärjestäjille tehdyn kyselyn perusteella mainituista kevennyksistä on syytä viestiä edelleen. Palautetta viranomaisille tuli myös niiden selvitysten toimittamisesta, joita ei enää vaadita toimitettavaksi hakemuksen liitteenä.

Jotta tietojenvaihdon paranemisesta saadaan maksimaalinen hyöty, osana valvontaohjelman toimeenpanoa vuonna 2016 **aluehallintovirastot viestivät aktiivisesti luvanhakijoille hakuprosessin helpottumisesta**. Asiaa on luontevaa käsitellä muun ohessa jäljempänä esiteltävien elinkeinolle suunnattujen alueellisten infotilaisuuksien ja tapahtuma-kohtaisten enakkopalaverien yhteydessä.

1.2 Myynti-ilmoituksen määräaika pidemmäksi

Alkoholiviranomaisilla on lakisääteinen oikeus saada valvontaa varten tarpeelliset ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat. Tämän johdosta anniskeluluvan haltijoiden on raportoitava neljännesvuosittain tiedot alkoholi- ja elintarvikemyynnistään sekä henkilökuntamäärästään lupaviranomaiselle. Tiedot ovat olennaisia laadittaessa valtakunnallisia alkoholilastoja, joita hyödynnetään yhtäältä tutkimuksen ja poliittisen päätöksenteon perustana sekä toisaalta viranomaistoiminnassa paitsi alkoholivalvonnassa myös verohallinnossa ja esimerkiksi poliisin talousrikostutkinnassa. Osto- ja myyntitietojen perusteella laskettuja toimipaikkakohtaisia katelaskelmia voidaan verrata muihin viranomaistietoihin riskikohteiden löytämiseksi. Myös elinkeino saa ilmoituksiin perustuvista tilastoista liiketoiminnan suunnittelun kannalta hyödyllistä tietoa alan kehityksestä.

Jotta ilmoitusvelvollisuuden toteutumista voidaan valvoa, ilmoitusten jättämiselle on asetettu vakiintuneeseen viranomaiskäytäntöön perustuvat määräajat. Luvanhaltijan on toimitettava neljännesvuosi-ilmoitus viimeistään kymmenentenä päivänä vuosineljänneksen päättymisestä. Vastaavasti tilapäisten lupien haltijoiden on ollut toimitettava ilmoitus tilaisuuden tai tapahtuman alkoholi- ja elintarvikemyynnistä sekä henkilökuntamäärästä kymmenen päivän kuluessa tilaisuuden päättymisestä.

Kyselyn perusteella monien tilapäisissä tapahtumissa anniskelutoimintaa hoitavien mielestä raportoinnin kymmenen päivän määräaika on liian lyhyt. Anniskeluyrittäjällä menee aikaa tapahtuman purkamiseen ja kirjanpitolaskelmia ei välttämättä saada kokoon kymmenen päivän määräajassa. Kesäaika on myös aluehallintovirastoissa hektistä, joten resursseja ei välttämättä liikene ilmoituslainlyöntien valvontaan. Alkoholilain yleisen tarkoituksen tai raportointivelvollisuuden tarkoituksen toteutumisen kannalta ei ole välttämätöntä pitää kiinni kymmenen päivän määräajasta tilapäisten tapahtumien myynti-ilmoituksen toimittamisessa – edellyttäen, että ilmoitusvelvollisuuden toteutumisesta kuitenkin huolehditaan.

Käytännössä aiemminkin ilmoituksen jättöaika on ollut joustava, ja määräajan pidennyspyyntöihin on vastattu lähtökohtaisesti myöntävästi. Pyyntöihin vastaamiseen menee kuitenkin työaikaa. Tarkoituksenmukaisinta on siten pidentää myynti-ilmoituksen jättöaikaa 30 päivään tilapäisen anniskelutoiminnan päättymisestä.

Aluehallintovirastot viestivät vuonna 2016 tilapäisten tapahtumien myynti-ilmoituksen määräajan pidennyksestä muun muassa jäljempänä esiteltävien alueellisten infotilaisuuksien ja tapahtumakohtaisten ennakkopalaverien yhteydessä. Valvira päivittää ohjeistuksensa vastaamaan valvontaohjelman linjausta.

2 Viranomaiskäytäntöjen kehittäminen

Valvontaohjelman toimeenpanon yhteydessä vuonna 2015 tuli esille viranomaiskäytäntöihin liittyviä kehittämiskohteita. Vuonna 2016 viranomaisten yhteistyötä tiivistetään tilapäisten tapahtumien lupaprosessin sujuvoittamiseksi ja lupaharkinnassa hyödynnetään aikaisempia kokemuksia valvonnan vaikuttavuuden lisäämiseksi. Näiden toimenpiteiden onnistumista arvioidaan Valviran järjestämässä alkoholihallinnon yhteisessä työkokouksessa syksyllä 2016.

2.1 Lupaprosessi sujuvammaksi viranomaisten yhteistyöllä

Tilapäisten lupien myöntäminen kesän tilapäisiin tapahtumiin kuormittaa myös aluehallintovirastoja merkittävästi. Hallinnon sisällä tätä kuormittavuutta on mahdollista keventää nykyistä tiiviimmällä yhteistyöllä eri aluehallintovirastojen välillä. Yhteistyötä on suositeltavaa tehdä erityisesti alkoholilain 21 a §:ssä tarkoitetun luotettavuuden ja taloudellisten edellytysten selvittämisessä.

Jos sama yritys hakee **ajallisesti lähekkäin järjestettäviin tapahtumiin** lupia eri aluehallintovirastoilta, alkoholilain tarkoituksen kannalta on lähtökohtaisesti riittävää, että **luvanhakijan luotettavuus sekä taloudelliset edellytykset selvitetään vain yhden kerran**.

Luvanhakijalle luvansaannin edellytykset säilyvät samoina, eikä luvansaanti yhteen tapahtumaan tarkoita automaattisesti sitä, että lupa myönnetään myös toiseen tapahtumaan. Luvansaannin voivat estää esimerkiksi viranomaisen saamat uudet tiedot hakijan tai vastuuhenkilöiden taloudellisista ongelmista tai alkoholilain 21 d §:ssä tarkoitetut anniskelupaikan sijaintiin tai muihin erityisolosuhteisiin liittyvät seikat.

Monet anniskeluyritykset käyttävät samoja anniskelupaikan vastaavia hoitajia ja sijaisia eri tapahtumissa. Myös vastaavien hoitajien ja heidän sijaisensa sopivuuden ja pätevyuden selvittämisessä saattaa joissakin tapauksissa olla tarkoituksenmukaista tehdä yhteistyötä aluehallintovirastojen kesken. Tämäkään yhteistyö ei vaikuta luvanhakijalle luvansaannin edellytyksiin.

Valvira laatii alkoholihallinnon verkkopalvelu Alpoon aluehallintovirastojen tueksi hallinnon sisäiset ohjeet lupaprosessin sujuvoittamisesta yhteistyöllä.

2.2 Valvonta vaikuttavammaksi hyödyntämällä aikaisempia kokemuksia lupaharkinnassa

Alkoholihallinnolle suunnatussa kyselyssä tuli ilmi epäilyksiä tilapäisiin tapahtumiin kohdistuvan valvonnan vaikuttavuudesta. Syynä tähän on ennen kaikkea se, että luvan peruuttaminen määräajaksi tai pysyvästi eivät käytännössä ole tilapäisen anniskelutoiminnan valvonnan keinovalikoimassa.

Huomionarvoista kuitenkin on, että suurin osa tapahtumista, joihin tilapäistä anniskelulupaa haetaan, on vuosittain toistuvia, ja hyvin suuressa osassa anniskeluyritys on sama vuodesta toiseen. Lisäksi moni anniskeluyritys vastaa useamman tapahtuman anniskelutoiminnasta. Tästä syystä jälkikäteisvalvonnan vaikuttavuusvajetta on mahdollista ja syytäkin paikata ennakkovalvonnalla.

Toisin sanoen **lupaharkinnassa on otettava huomioon, miten edellinen tapahtuma ja mahdolliset muut saman yrityksen tapahtumat ovat sujuneet.**

Oleellinen osa lupaharkintaa ja luotettavuuden selvittämistä on aina tarkistaa luvanhakijan edellisten tapahtumien neljännesvuosi-ilmoitusten tiedot. Hakijaa voidaan ja on syytäkin edellyttää toimittamaan mahdolliset puuttuvat ilmoitukset ennen uuden luvan myöntämistä.

Lupaharkinnassa on hyvä huomioida yleisöltä tullut palaute aikaisemmista tapahtumista. Jos luvanhakijan aiempiin tapahtumiin on tehty tarkastuksia, lupaharkinnan yhteydessä on selvitettävä tarkastushavainnot ja niiden johdosta mahdollisesti annetut seuraamukset. Lupaharkinnan kannalta olennaisia epäkohtia ovat etenkin anniskelu alaikäisille tai selvästi päihtyneille sekä järjestyshäiriöt. Luvanhakijalta voidaan pyytää selvitys siitä, miten aiemmat epäkohdat korjataan tai vältetään. Aiempia epäkohtia voidaan käyttää perusteena luvan rajoittamiselle tai lupaehtojen asettamiselle, mikäli luvanhakijan esittämät toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi tai välttämiseksi eivät ole aluehallintoviraston näkemyksen mukaan riittäviä.

Jos kyseessä olevasta tapahtumasta järjestetään ennakkopalaveri tapahtumanjärjestäjän, anniskeluyrityksen ja viranomaisten kesken, aiempien

vuosien kokemukset ja mahdolliset kehittämiskohteet on syytä käydä palaverissa läpi. Muita tilapäisissä tapahtumissa valvontaa tekeviä viranomaisia kuten poliisia on hyvä pyytää jo ennakolta dokumentoimaan tekemänsä valvontahavainnot ja toimittamaan ne aluehallintovirastolle tapahtuman jälkeen esimerkiksi sähköistä tarkastusilmoitusjärjestelmää käyttäen.

3 Aktiivinen viestintä ja vuorovaikutus

Yksi vuonna 2015 toteutettujen kyselyjen tuloksista tehdyistä johtopäätöksistä on se, että tilapäisiin tapahtumiin liittyvää vuorovaikutusta olisi syytä lisätä viranomaisten sekä tapahtumanjärjestäjien ja tilapäisesti anniskelevien kesken. Tähän tarpeeseen vastataan järjestämällä alueellisia infotilaisuuksia sekä osallistamalla tapahtumakohtaisiin ennakkopalaveriin. Viranomaisten aktiivinen viestintä ja vuorovaikutus elinkeinon kanssa ovat ennakkollista valvontaa, joka tukee elinkeinon omavalvonnan kehittämistä.

Aluehallintovirastot toimittavat vuoden lopussa Valviraan tiedot järjestämis­tään infotilaisuuksista sekä niistä ennakkopalavereista, joihin ovat osallistu­neet. Infotilaisuuksien ja ennakkopalaverien antia käsitellään myös Valviran järjestämässä alkoholihallinnon yhteisessä työkokouksessa syksyllä 2016.

3.1 Alueelliset infotilaisuudet

Kukin aluehallintovirasto pyrkii järjestämään vuonna 2016 osana alkoholi­hallinnon valtakunnallista valvontaohjelmaa alueellaan **vähintään yhden alueellisen infotilaisuuden anniskeluelinkeinonharjoittajille.**

Infotilaisuudessa läpikäytäviä aiheita ovat ainakin

- anniskeluluvan hakumenettely ja hakemuksen liitteiden väheneminen (ks. luku 1.1)
- anniskeluluvanhaltijan raportointivelvollisuus ja ilmoituksen määräajan piteneminen tilapäisten lupien osalta (ks. luku 1.2)
- alueen valvontahavainnot anniskelupaikkojen omavalvonnan kehittämiseksi

Valvira tukee mahdollisuuksiensa mukaan aluehallintovirastoja infotilaisuuksien järjestämisessä. Muuttuneet alkoholimainontasäännökset ovat kyselyiden perusteella aihe, josta toivotaan käytännönläheistä ohjeistusta. Infotilaisuuksissa on hyvä mainita myös aluehallintoviraston mahdollisuu­desta osallistua tapahtumanjärjestäjän, anniskeluyrityksen ja eri viranomaisten kesken järjestettäviin ennakkopalaveriin ennen tilapäisiä tapahtumia.

Infotilaisuuksiin voidaan pyytää myös muita viranomaisia esittelemään heidän valvomansa lainsäädännön kannalta huomioon otettavia asioita anniskeluyrityksille. Näitä viranomaistahoja ovat esimerkiksi kunnan terveystar­kastaja, poliisi ja pelastuslaitos.

Alueelliset infotilaisuudet on tarkoituksenmukaisinta järjestää keväällä ennen tilapäisten tapahtumien lupahakemusruuhkaa. Mikäli infotilaisuutta ei ehditä järjestää keväällä ja se järjestetään vasta syksyllä, siinä on luonte-

vaa käsitellä myös uuden alkoholilain mahdollisesti tuomia muutoksia anniskeluelinkeinolle, mikäli lain sisältö on tuolloin tiedossa. Aluehallintovirastot tiedottavat tilaisuuksista aktiivisesti ja pyrkivät varmistamaan tilaisuuksille mahdollisimman laajan tavoittavuuden esimerkiksi teknisin järjestelyin.

3.2 Tapahtumakohtaiset ennakkopalaverit

Kyselyiden perusteella sekä alkoholihallinto että tapahtumanjärjestäjät pitävät tilapäisiin tapahtumiin liittyviä ennakkopalavereja hyvänä toimintamallina viranomaisten ja tapahtumanjärjestäjien välisessä työssä. Ennakkopalaverien järjestäjänä ja koolle kutsujana toimii luontevimmin tapahtuman järjestävä taho.

Aluehallintovirastot viestivät tapahtumanjärjestäjille ja anniskeluyrittäjille mahdollisuudesta osallistua tapahtumakohtaisiin ennakkopalavereihin sekä osallistuvat niihin aktiivisesti.

Ennakkopalavereissa on hyvä käydä yhdessä läpi eri viranomaisten vaatimukset tapahtuman järjestelyihin liittyen. Jos sama tapahtuma on järjestetty aiemminkin, aiemmat kokemukset ja mahdolliset kehittämiskohteet on syytä käsitellä tapahtumanjärjestäjän, anniskeluyrityksen ja eri viranomaisten kesken. Ennakkopalavereissa on hyvä mainita myös anniskelulupahakemuksen liitteiden vähenemisestä sekä raportoinnin määräajan pidentämisestä.

Yksi tärkeä ennakkopalaverissa käsiteltävä kokonaisuus on anniskelualueiden koko, sijainti ja rajaamisen tapa. Tapahtumanjärjestäjällä, anniskeluyrittäjällä ja eri viranomaisilla voi olla asiasta erilaisia näkökulmia, joissa saattaa olla yhteensovittamista.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

PL 210
00531 Helsinki
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi
Puhelin 0295 209 111
Faksi 0295 209 700
Sähköposti: kirjaamo(at)valvira.fi

www.valvira.fi